LIETUVOS RESPUBLIKOS
VYRIAUSYBĖS KANCELIARIJA
Teisės akto projektas
2026-10-20 Nr. TAP-26-1193(3)
TAIS Nr. 26-10231(5)

Projektas

LIETUVOS RESPUBLIKOS VYRIAUSYBĖ

NUTARIMAS DĖL LIETUVOS RESPUBLIKOS ENERGETIKOS ĮSTATYMO NR. IX- 884 19^3 STRAIPSNIO PAKEITIMO ĮSTATYMO PROJEKTO NR. XVP-1588

Nr.
Vilnius

Vadovaudamasi Lietuvos Respublikos Seimo statuto 138 straipsniu ir atsižvelgdama į Lietuvos Respublikos Seimo 2026 m. birželio 30 d. vakarinio posėdžio metu priimtą sprendimą (protokolas Nr. SPP-169), Lietuvos Respublikos Vyriausybė n u t a r i a:

Iš esmės pritarti Lietuvos Respublikos energetikos įstatymo Nr. IX-884 19^3 straipsnio pakeitimo įstatymo projekto Nr. XVP-1588 (toliau – Įstatymo projektas) siekiui – nustatyti teisinį pagrindą laikino finansinės paramos mechanizmo elektros energijos vartotojams, išskyrus buitinius elektros energijos vartotojus (toliau – elektros nebuitiniai vartotojai) nustatymui išskirtiniais elektros energijos kainos pokyčių atvejais, kuris skirtas mažinti neigiamą poveikį šalies ekonominiam stabilumui ir verslo konkurencingumui ir pateikti šias pastabas bei pasiūlymus dėl Įstatymo projekte siūlomo teisinio reguliavimo priemonių tobulinimo:

1. Siūlomas teisinis reguliavimas neužtikrina pakankamai aiškaus ir nuoseklaus laikino finansinės paramos teikimo mechanizmo ir nesudaro tinkamų teisinių prielaidų Vyriausybei lanksčiai įgyvendinti finansinės paramos priemones, kai keičiasi elektros energijos rinkos sąlygos. Siekiant pašalinti šiuos teisinio reguliavimo trūkumus, Įstatymo projekte būtina nustatyti papildomą laikiną finansinės paramos teikimo mechanizmą ir suteikti Vyriausybei reikiamus įgaliojimus jam įgyvendinti, kad kiekvienu elektros energijos rinkos situacijos pasikeitimo atveju nebūtų poreikio keisti Energetikos įstatymą. Įstatymo projekto nuostatos tikslintinos šiais aspektais:

1.1. Siūloma teisinį reguliavimą taikyti skirtingais laikotarpiais, kadangi šiais laikotarpiais skiriasi tiek finansinės paramos mechanizmo pobūdis, tiek jo taikymo apimtis, todėl Energetikos įstatymo 19^3 straipsnis turi būti dėstomas dviem skirtingomis redakcijomis, nustatant atskiras jų įsigaliojimo datas. Laikiną finansinės paramos mechanizmą reglamentuojančios nuostatos turėtų galioti laikotarpiu nuo 2027 m. sausio 1 d. (iki 2031 m. gruodžio 31 d.) ir būti taikomos išimtinai elektros nebuitiniams vartotojams. Šiuo laikotarpiu galiosiančiomis Įstatymo projekto nuostatos sudarys teisines prielaidas operatyviai reaguoti į reikšmingus elektros energijos kainų pokyčius ir jų galimą neigiamą poveikį šalies ekonominiam stabilumui bei verslo konkurencingumui, kartu suteikiant Vyriausybei teisę, įvertinus konkrečiu laikotarpiu susidariusias aplinkybes ir valstybės finansines galimybes, nustatyti finansinės paramos taikymo sąlygas ir jos dydį. Kitu laikotarpiu – nuo 2032 m. sausio 1 d. – turėtų įsigalioti nauja Energetikos įstatymo 19^3 straipsnio redakcija, kuria nustatomas platesnės apimties ir nuolatinio taikymo finansinės paramos mechanizmas, kuris bus taikomas ne tik elektros, bet ir gamtinių dujų nebuitiniams vartotojams. Atsižvelgiant į tai, kad šios dvi Energetikos įstatymo19^3 straipsnio redakcijos reguliuoja skirtingus laikotarpius ir nustato skirtingos apimties teisinį reguliavimą, jos turi būti išdėstytos viename Įstatymo projekte kaip atskiri straipsniai su skirtingomis įsigaliojimo datomis, siekiant užtikrinti nenutrūkstamą ir aiškų teisinio reguliavimo taikymą abiem laikotarpiais;

1.2. Užtikrinant galimybę lanksčiai reaguoti į kintančias energetikos rinkos ir ekonomines aplinkybes, Įstatymo projekto nuostatose, reglamentuojančiose nuolatinio taikymo paramos priemonę, turi būti nustatomos bendrosios finansinės paramos teikimo sąlygos, o konkrečios, laikinai taikomos finansinės paramos priemonės taikymo sąlygos ir apimtis nustatomi Vyriausybės sprendimu, įvertinant konkrečiu laikotarpiu susiklosčiusias aplinkybes. Šios finansinės paramos taikymo sąlygos turi būti nustatomos įvertinus konkrečiu laikotarpiu susidariusias ekonomines ir

energetikos rinkos aplinkybes, valstybės finansines galimybes ir poreikį užtikrinti paramos priemonės proporcingumą atitinkamu finansinės paramos priemonės taikymo laikotarpiu. Šiuo tikslu turi būti nustatomi aiškūs įgaliojimai Vyriausybei nustatyti laikinai taikomos finansinės paramos elektros nebuitiniams vartotojams taikymo sąlygas ir įgyvendinimo tvarką. Toks įgaliojimas sudarys galimybę finansinės paramos mechanizmą pritaikyti prie konkrečiu laikotarpiu susidariusių aplinkybių, nekeičiant Energetikos įstatymo kiekvieną kartą pasikeitus elektros energijos rinkos sąlygoms, kartu užtikrinant, kad esminės finansinės paramos sąlygos ir jos teisinis pagrindas būtų nustatyti nuolatinio galiojimo paramos priemones reglamentuojančiose Elektros energetikos įstatymo nuostatose;

1.3. Siūlome papildyti Įstatymo projektą ir nustatyti, kad taikant laikinąjį finansinės paramos mechanizmą, finansinės paramos administratoriumi bus skiriamas Lietuvos banko atitinkamą licenciją turintis juridinis asmuo, Nacionalinis plėtros bankas arba kitas juridinis asmuo, turintis teisę atlikti mokėjimo paslaugas Lietuvos Respublikoje, nes tokie subjektai vykdo veiklą laikydamiesi finansų rinkos reguliavimo reikalavimų, disponuoja mokėjimų vykdymui būtinomis informacinėmis sistemomis, taiko klientų identifikavimo, rizikos valdymo ir vidaus kontrolės procedūras, todėl turi tinkamas organizacines ir technines galimybes administruoti finansinės paramos mechanizmą bei užtikrinti saugų valstybės lėšų pervedimą paramos gavėjams. Atsižvelgiant į pasirinktos finansinės paramos pobūdį ir nustatytus finansinės paramos gavėjų tinkamumo kriterijus, konkretus administratorius turi būti paskiriamas atskiru Vyriausybės sprendimu.

2. Pagal Lietuvos Respublikos Konstitucinio Teismo formuojamą oficialiąją konstitucinę doktriną, įstatymų leidėjas, priimdamas įstatymą ar kitą teisės aktą, kuriam įgyvendinti reikalingos valstybės biudžeto lėšos, privalo numatyti jo įgyvendinimui būtinas lėšas. Konstitucinis Teismas yra konstatavęs, kad negali būti sukuriama tokia teisinė situacija, kai priimamas lėšų reikalaujantis teisės aktas, tačiau jam įgyvendinti reikalingos lėšos neskiriamos arba skiriamos nepakankamai (Konstitucinio Teismo 2004 m. gruodžio 13 d., 2006 m. gruodžio 21 d. ir 2013 m. vasario 15 d. nutarimai). Įstatymo projektu siūlomam laikinam finansinės paramos mechanizmui įgyvendinti reikės papildomų valstybės biudžeto lėšų, tačiau Lietuvos Respublikos 2026–2028 metų biudžeto patvirtinimo įstatyme papildomų asignavimų šiam tikslui nėra numatyta, todėl Įstatymo projektas turi būti svarstomas kartu su kitais pasiūlymais dėl Lietuvos Respublikos 2027–2029 metų biudžeto patvirtinimo įstatymo projekto.

3. Įstatymo projekto 1 straipsnio 2 dalyje siūlomas papildomas laikinas finansinės paramos mechanizmas yra laikomas valstybės pagalba, kaip ji suprantama pagal Sutarties dėl Europos Sąjungos veikimo 107 straipsnio 1 dalį, todėl tokia finansinės paramos priemonė gali būti taikoma tik ją iš anksto suderinus su Europos Komisija ir gavus Europos Komisijos pritarimą.

Ministras Pirmininkas

Energetikos ministras